

بررسی طرز تلقی و میزان شناخت دانش آموزان دختر پایه پنجم و ششم ابتدائی نسبت به امام زمان (عج) و مسئله غیبت و ظهور ایشان (مطالعه موردی: شهرستان فومن)

مریم جلالی^۱

^۱ دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدائی، دانشگاه فرهنگیان گیلان

چکیده

سالیان طولانی است که آخرین امام شیعیان، مهدی موعود (عج) از نظرها غایب‌اند و امکان بهره‌گیری از آموزه‌های دینی از طریق ایشان به شکل معمول وجود ندارد. از طرف دیگر باید گفت که کودکان در سال‌های ابتدائی مدرسه، درک درستی از مباحث دینی ندارند و در فهم آن‌ها دچار مشکل می‌شوند و سبب ایجاد تصورات غلط در آن‌ها می‌شود. پژوهش کاربردی حاضر با هدف سنجش طرز تلقی دانش آموزان نسبت به مسئله غیبت و ظهور و شناخت امام زمان (عج) انجام شد و روش تحقیق و ابزار اندازه‌گیری به کار برده شده به ترتیب توصیفی - زمینه‌یابی و پرسشنامه است. نتیجه پژوهش آن شد که نیمی از دانش آموزان مورد آزمایش اطلاعاتی محدود درباره شناسنامه حضرت (ارواحنا فداه) دارند و بیش از ۸۰ درصد دانش آموزان نسبت به مسئله علل غیبت اطلاعی ندارند و یا دچار بدفهمی هستند؛ همین‌طور بیش از ۸۰ درصد دانش آموزان نسبت به اتفاقات پس از ظهور آگاهی دارند که بنابر سن آنها قابل قبول است. نسبت به مسئله وظایف منتظران، شاهد آگاهی نسبی بیش از ۸۵ درصد دانش آموزان هستیم.

واژه‌های کلیدی: مدرسه، آموزش دینی، سنجش، مهدویت، غیبت، ظهور

۱. مقدمه

اساسی‌ترین نقش در توسعه کشور برعهده آموزش و پرورش است و کارآمدی این حوزه، سبب پویایی جامعه خواهد شد (نویدادهم و صادق‌زاده، ۱۳۹۴). هدف مدارس و سایر موسسات آموزشی، پروراندن افراد آگاه از مسائل و شکوفا کردن توانایی‌های بالقوه آنها است (سیف، ۱۳۹۷).

بی‌شک بلندمرتبه‌ترین انسان‌ها، پیامبران و امامان معصوم(ع) هستند که در طریق تعلیم و تربیت انسان و آگاه ساختن او گام برداشتند (باهنر، ۱۳۹۹). در این بین، آخرین امام شیعیان، مهدی موعود (عج) از انتظار غایب است و امکان بهره‌گیری از آموزه‌های دینی از طریق ایشان به شکل معمول وجود ندارد. غیبت به معنای عدم امکان دسترسی به معصوم و ولی خداوند است و حضرت ولی عصر(عج) از همان آغاز امامت در پس پرده غیبت قرار داشته‌اند و آشکار شدن گشایش الهی و ظهور حضرت (ارواحنا فدا) امری است که به دست پروردگار است و دیگران از زمان آن آگاه نیستند. البته با توجه به سخن امام(عج)، بهره بردن از ایشان در دوران غیبت همانند بهره بردن از خورشید در پشت ابر است که بدون آنکه دیده شود، نورافشانی و گرما دارد و آلودگی‌ها را می‌زداید (غنوی، ۱۳۹۶).

همچنین از دیدگاه عقلا، امام زمان(عج) با برخورداری از علم وسیع و شناخت خداوند و جهان خلقت و انسان و شریعت و روابط موجود بین آنها و در جایگاه عمل نیز به علت معصوم بودن، امامت و حاکمیت‌شان پذیرفته است (بخشی، ۱۳۹۸). با توجه به این مفاهیم باید گفت که کودکان در سال‌های ابتدائی مدرسه، درک درستی از مباحث دینی ندارند و در فهم آنها دچار مشکل می‌شوند و سبب ایجاد تصورات غلط در آنها می‌شود؛ از این رو باید مباحث دینی دقیق‌تر بیان شوند و همچنین قبل از ارائه آنها مقدماتی صورت گیرد. البته بهتر است که در دبستان به صورت ساده و ابتدائی بیان شود. از دیگر موارد مهم در آموزش مباحث دینی به کودکان، ضرورت شناخت آنها و شیوه‌های برخورد صحیح با آنهاست؛ بدین معنی که معلم دینی باید وارد دنیای کودک شود و از دید او به جهان بنگرد و با او محترمانه برخورد کند (باهنر، ۱۳۹۹).

از جمله موارد دیگر که در آموزش و باورپذیری مفاهیم دینی مهم است، روش تدریس فعال معلم دینی، تعاملات بین معلم و دانش‌آموزان، محتوای کتاب درسی، بهره‌گیری از ابزارهای گوناگون در تدریس و وجهه علمی معلم دینی و سطح سواد او می‌باشد (یادگاری و بهروزی، ۱۳۹۱). اهمیت این امر در تربیت منتظران مهدی(عج) چندین برابر است و رشد تربیت و بلوغ روحی انسان از جمله برنامه‌های مهم تعلیم و تربیت مهدوی است (فیروزآبادی، ۱۳۹۸).

با توجه به موارد فوق و ضرورت بررسی سطوح تفکر دانش‌آموزان از غیبت، ظهور و دوران حکومت ولی عصر(عج) جهت تحقق بهتر برنامه‌ریزی‌های آموزشی و و دیگر اهداف کلان، پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این پرسش است که طرز تلقی دانش‌آموزان ابتدائی نسبت به مسئله غیبت و ظهور حضرت(عج) چگونه است و آنها تا چه میزان به شناخت رسیده‌اند و در چه مواردی بی‌اطلاع یا دچار بدفهمی‌اند؟

۲. روش پژوهش

با توجه به اینکه نتایج پژوهش حاضر می‌تواند به ارتقای برنامه‌های آموزشی مفاهیم مهدویت برای دانش‌آموزان کمک کند، این پژوهش از نظر هدف جزو پژوهش‌های کاربردی است و از نظر ماهیت یک تحقیق توصیفی - زمینه‌یابی است. با توجه به این مسئله که دانش‌آموزان یازده تا سیزده ساله که در پایه‌های پنجم و ششم تحصیل می‌کنند، بنا بر نظریه گلدمن در دوره اول تفکر مذهبی شخصی قرار دارند و تفکر در این دوره از عینی به سوی انتزاعی حرکت می‌کند (باهنر، ۱۳۹۹) و از طرف دیگر دروس بیشتری را در کتاب هدیه‌های آسمان که با محوریت امام زمان(عج) و منتظران ارائه شده، گذرانده‌اند و نسبت به سایر سنین آشنایی بیشتری در این حوزه دارند، آزمودنی‌های پژوهش، دانش‌آموزان پایه پنجم و ششم ابتدائی

هستند و با توجه به دسترسی پژوهشگر، جامعه آماری پژوهش حاضر، دانش‌آموزان پایه پنجم و ششم ابتدایی مدارس دخترانه استان گیلان می‌باشند.

به منظور بررسی طرز تلقی دانش‌آموزان در حوزه شناخت امام زمان (عج)، آزمودنی‌ها از شهرستان فومن، واقع در غرب استان گیلان انتخاب شدند و یک مدرسه به تصادف انتخاب گردید. مدرسه شهید محمدحسین افتخاری دارای ۷ کلاس در پایه‌های پیش‌دبستان تا ششم است. این مدرسه یک کلاس در پایه پنجم و یک کلاس در پایه ششم دارد. تعداد دانش‌آموزان پایه پنجم ۳۴ نفر و تعداد دانش‌آموزان پایه ششم ۳۱ نفر است و از مجموع ۶۵ نفر از دانش‌آموزان پایه‌های پنجم و ششم مدرسه، به علت شرایط خاص کرونایی و محدودیت و گروه‌بندی حضور دانش‌آموزان در مدرسه، ۱۶ نفر بطور تصادفی انتخاب شدند.

به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای محقق ساخته با چهار سوال طراحی شد و در تدوین آن از نظرات چندتن از معلمان و متخصصان جهت تعیین روایی محتوایی استفاده شد. همچنین روش تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آمار توصیفی بوده است.

۳. یافته‌ها

سوالات پرسشنامه طراحی شده به منظور بررسی میزان شناخت دانش‌آموزان به شرح ذیل است:

۱. آیا شما امام زمان (عج) را می‌شناسید؟ ایشان چه کسی هستند؟
 ۲. چرا امام زمان (عج) غیبت کردند؟ مگر چه اتفاقی افتاده بود؟
 ۳. وقتی امام زمان (عج) ظهور کنند چه اتفاقی می‌افتد؟
 ۴. چه کار کنیم تا امام زمان (عج) زودتر ظهور کنند؟
- جدول ۱، پاسخ‌های داده شده به سوالات اول تا چهارم را در دانش‌آموزان پایه پنجم به دست می‌دهد.

جدول ۱- پاسخ دانش‌آموزان پایه پنجم به سوالات پرسشنامه

شماره دانش‌آموز	سوال ۱: آیا شما امام زمان (عج) را می‌شناسید؟ ایشان چه کسی هستند؟
۱	بله ایشان امام ما هستند.
۲	بله امام مهدی (عج).
۳	نمی‌شناسم.
۴	نمی‌شناسم.
۵	نمی‌شناسم.
۶	بله انسان خوبی هستند.
۷	نمی‌شناسم.
۸	بله می‌شناسم.

شماره دانش آموز	سوال ۲: چرا امام زمان (عج) غیبت کردند؟ مگر چه اتفاقی افتاده بود؟
۱	خداوند می خواست بعدها ایشان را برای هدایت مردم به زمین بفرستد.
۲	ایشان رفته اند تا یک روز برگردند تا تمام ظلم و ستم را از بین ببرند، تا خداوند ببیند اگر کسی برای راهنمایی مردم نباشد، مردم چه می کنند.
۳	چون مردم ناراحت بودند.
۴	نمی دانم.
۵	نمی دانم.
۶	نمی دانم.
۷	نمی دانم.
۸	خدا صلاح دانست که ایشان غایب شوند.
شماره دانش آموز	سوال ۳: وقتی امام زمان (عج) ظهور کنند چه اتفاقی می افتد؟
۱	جنگ ها پایان می یابد، مردم به هم بدی نمی کنند، امام راه درست را به مردم نشان می دهد.
۲	تمام ظلم و ستم، کشت و کشتار، فقر از بین می رود.
۳	همه مردم خوشحال می شوند.
۴	زندگی خوب می شود.
۵	جنگ ها تمام می شود.
۶	نمی دانم.
۷	نمی دانم.
۸	بدی و دشمنی و ناراحتی از بین می رود و همه جا پر از مهربانی و صلح وجود دارد.
شماره دانش آموز	سوال ۴: چه کار کنیم تا امام زمان (عج) زودتر ظهور کنند؟
۱	دعا کنیم.
۲	باید دعا کنیم تا امام زمان (عج) زودتر بیاید و ظلم و ستم را از بین ببرد.
۳	باهم خوب رفتار کنیم.
۴	کارهای خوب انجام بدهیم.
۵	خوبی کنیم.
۶	دعا کنیم.
۷	نمی دانم.
۸	ما نمی توانیم کاری کنیم.

داده‌های جدول ۱ نشان دهنده پاسخ‌های متنوع دانش‌آموزان به سوالات مربوط به شناخت شناسنامه‌ای امام، علت غیبت ایشان، اتفاقات پس از ظهور و وظیفه منتظران در عصر غیبت است.

جدول ۲، پاسخ‌های داده شده به سوالات اول تا چهارم را در دانش‌آموزان پایه ششم به دست می‌دهد.

جدول ۲- پاسخ دانش‌آموزان پایه ششم به سوالات پرسشنامه

شماره دانش‌آموز	سوال ۱: آیا شما امام زمان (عج) را می‌شناسید؟ ایشان چه کسی هستند؟
۱	بله ایشان امام مهربان و نمازخوان هستند.
۲	بله امام مهدی (عج) انسان مهربان و خوش‌اخلاق و اهل کارهای خوب و با ایمان هستند.
۳	امام زمان مرد خوبی است و با بچه‌ها مهربان است.
۴	ایشان کسی است که کارهای بد نمی‌کند.
۵	امام زمان بسیار مهربان و با خدا است.
۶	بله ایشان اهل کارهای خوب و مهربان هستند.
۷	بله ایشان آدم مهربان و با ایمان و نیکوکاری هستند.
۸	بله ایشان امام خوب و مهربان و دلسوز و با ایمان ما هستند.
شماره دانش‌آموز	سوال ۲: چرا امام زمان (عج) غیبت کردند؟ مگر چه اتفاقی افتاده بود؟
۱	چون پیامبر به او گفت.
۲	چون پیامبر از او خواست تا موقعی که ظهور کرد دنیا پر از خوبی شود.
۳	چون در زمان قدیم جنگ بود و خدا امام زمان را از مردم پنهان کرد.
۴	او دوست نداشت غیبت کند.
۵	برای اینکه دشمنان به او گفتند که غیبت کند.
۶	نمی‌دانم.
۷	نمی‌دانم.
۸	نمی‌دانم.

شماره دانش-آموز	سوال ۳: وقتی امام زمان (عج) ظهور کنند چه اتفاقی می افتد؟
۱	دنیا پر از خوبی و مهربانی می شود.
۲	دنیا پر از خوبی می شود.
۳	همه جا پر از مهربانی و عشق میان مردم پر می شود.
۴	همه نماز می خوانند.
۵	دشمنی ها از بین می رود و همه خوب می شوند و دنیا پر از خوبی و مهربانی می شود.
۶	دنیا پر از خوبی می شود.
۷	همه ما از این دنیا می رویم.
۸	دنیا پر از خوبی می شود.
شماره دانش-آموز	سوال ۴: چه کار کنیم تا امام زمان (عج) زودتر ظهور کنند؟
۱	دعا کنیم و کارهای خوب انجام دهیم.
۲	برای ظهورشان دعا کنیم و کارهای بد نکنیم.
۳	با همه مهربان باشیم تا امام زمان ظهور کند.
۴	خوبی و مهربانی.
۵	دعا کنیم و نماز بخوانیم.
۶	دعا کنیم و کارهای خوب کنیم.
۷	مهربان و نیکوکار باشیم و دل کسی را نشکنیم و اهل کارهای خوب باشیم.
۸	دعا کنیم و کارهای خوب کنیم.

داده های جدول ۲ نشان دهنده پاسخ های متنوع دانش آموزان به سوالات مربوط به شناخت شناسنامه ای امام، علت غیبت ایشان، اتفاقات پس از ظهور و وظیفه منتظران در عصر غیبت است. در ادامه جدول ۳ جمع بندی داده های جداول ۱ و ۲ است و پاسخ ها را که در دسته های: ناشی از بی اطلاعی، ناشی از بدفهمی، ناشی از اطلاعات محدود و ناشی از اطلاعات کامل طبقه بندی شده است نشان می دهد.

جدول ۳- جمع‌بندی داده‌های حاصل از پرسشنامه و جداول ۱ و ۲

پایه	شماره سوال	نوع پاسخ‌ها	تعداد	درصد
پایه پنجم (۸ نفر)	۱	ناشی از بی‌اطلاعی	۴	۵۰٪
		ناشی از بدفهمی	—	—
		ناشی از اطلاعات محدود	۱	۱۲,۵٪
		ناشی از اطلاعات کامل	۳	۳۷,۵٪
	۲	ناشی از بی‌اطلاعی	۴	۵۰٪
		ناشی از بدفهمی	۱	۱۲,۵٪
		ناشی از اطلاعات محدود	—	—
		ناشی از اطلاعات کامل	۳	۳۷,۵٪
	۳	ناشی از بی‌اطلاعی	۲	۲۵٪
		ناشی از بدفهمی	—	—
		ناشی از اطلاعات محدود	—	—
		ناشی از اطلاعات کامل	۶	۷۵٪
	۴	ناشی از بی‌اطلاعی	۲	۲۵٪
		ناشی از بدفهمی	—	—
		ناشی از اطلاعات محدود	—	—
		ناشی از اطلاعات کامل	۶	۷۵٪
پایه ششم (۸ نفر)	۱	ناشی از بی‌اطلاعی	—	—
		ناشی از بدفهمی	—	—
		ناشی از اطلاعات محدود	۳	۳۷,۵٪
		ناشی از اطلاعات کامل	۵	۶۲,۵٪
	۲	ناشی از بی‌اطلاعی	۳	۳۷,۵٪
		ناشی از بدفهمی	۵	۶۲,۵٪
		ناشی از اطلاعات محدود	—	—
		ناشی از اطلاعات کامل	—	—
	۳	ناشی از بی‌اطلاعی	—	—
		ناشی از بدفهمی	۱	۱۲,۵٪
		ناشی از اطلاعات محدود	—	—
		ناشی از اطلاعات کامل	۷	۸۷,۵٪
	۴	ناشی از بی‌اطلاعی	—	—
		ناشی از بدفهمی	—	—
		ناشی از اطلاعات محدود	—	—

ناشی از اطلاعات کامل	۸	٪ ۱۰۰	هر دو پایه پنجم و ششم (۱۶ نفر)	
ناشی از بی‌اطلاعی	۴	٪ ۲۵		
ناشی از بدفهمی	—	—		
ناشی از اطلاعات محدود	۴	٪ ۲۵		
ناشی از اطلاعات کامل	۸	٪ ۵۰		
ناشی از بی‌اطلاعی	۷	٪ ۴۳,۷۵		
ناشی از بدفهمی	۶	٪ ۳۷,۵		
ناشی از اطلاعات محدود	—	—		
ناشی از اطلاعات کامل	۳	٪ ۱۸,۷۵		
ناشی از بی‌اطلاعی	۲	٪ ۱۲,۵		
ناشی از بدفهمی	۱	٪ ۶,۲۵		
ناشی از اطلاعات محدود	—	—		
ناشی از اطلاعات کامل	۱۳	٪ ۸۱,۲۵		
ناشی از بی‌اطلاعی	۲	٪ ۱۲,۵		
ناشی از بدفهمی	—	—		
ناشی از اطلاعات محدود	—	—		
ناشی از اطلاعات کامل	۱۴	٪ ۸۷,۵		

داده‌های نهایی جدول ۳ با جمع‌بندی نتایج هر دو پایه مورد آزمایش، نشان می‌دهد که تقریباً ۵۰٪ دانش‌آموزان نسبت به نام مبارک امام زمان (عج) شناخت دارند و ۲۵٪ آن‌ها هیچ‌گونه شناخت شناسنامه‌ای نسبت به ایشان ندارند و ۲۵٪ باقی مانده نیز اطلاعات محدودی در این باره دارند. با توجه به آیات و روایات، شناخت امام از چنان اهمیتی برخوردار است که یکی از اصول اعتقادی شیعه می‌باشد و در هر عصر و زمانی واجب است (اکبرزاده و اکبرزاده، ۱۳۹۹).

بنابراین آنچه که به دست آمد نشان‌دهنده اطلاعات اندک دانش‌آموزان در این مورد است در صورتی که انتظار می‌رفت پس از گذراندن دروسی با محوریت شناخت امام (عج) در کتب هدیه‌های آسمان پیشین، آن‌ها باید به این شناخت رسیده باشند که البته خود می‌تواند علل گوناگونی داشته باشد؛ از جمله اینکه مطالعه این دروس به صورت مجازی بوده که تا حد زیادی باعث ایجاد فقر اطلاعاتی در دانش‌آموزان شده است. جهت آموزش این دروس می‌توان از مناسبت‌ها بهره گرفت؛ ضمن اینکه باید فعال و با استفاده از ابزارهایی چون فیلم آموزشی و شعر و بازی باشد.

در مورد علل غیبت حضرت حجه (عج)، تنها ۱۸,۷۵٪ دانش‌آموزان اطلاعات کامل دارند و آن را خواست خداوند می‌دانند اما ۴۳,۷۵٪ هیچ اطلاعی در این زمینه ندارند؛ نکته قابل توجه این است که ۳۷,۵٪ دانش‌آموزان در این حوزه دچار بدفهمی هستند و عللی چون خواست پیامبر اکرم (ص) و یا عدم خواست خود حضرت را بیان کردند که قابل تأمل است. البته باید گفت که این بدفهمی فقط مختص کودکان نیست و در بزرگسالان هم می‌تواند وجود داشته باشد؛ با توجه به اینکه تعداد محدودی از یاران نزدیک امام حسن عسکری (ع) از تولد حضرت حجه آگاه بودند و سایرین از وجود ایشان اطلاعی نداشتند، بدون آگاهی به انکار می‌پردازند و یا علل مختلفی را برای عدم حضور ظاهری حضرت بیان می‌کنند که خود بحثی مفصل را می‌طلبد.

پس با توجه به اینکه تعداد کمی از دانش‌آموزان در این مورد مطلع‌اند، باید آگاهی‌سازی بیشتری صورت گیرد تا دانش‌آموزان بتوانند بر وقایع مرتبط با غیبت امام زمان (عج) مسلط شوند و از بدفهمی‌های بیشتر جلوگیری شود.

درباره اتفاقات پس از ظهور، بیشتر دانش‌آموزان، یعنی ۸۱,۲۵٪ اطلاعات تقریباً کاملی در این باره دارند؛ اما ۱۲,۵٪ از آنها هیچ‌گونه اطلاعی ندارند. ضمن اینکه ۶,۲۵٪ دانش‌آموزان دچار بدفهمی هستند و گمان می‌کنند که پس از ظهور، همگی از دنیا خواهیم رفت.

علما و اندیشه‌ورزان با هر گرایشی تلاش کردند که به این پرسش، پاسخ دهند و آینده بشر را مملو از صلح و صفا و روشنایی و امنیت و در قالب یک آرمان‌شهر دانسته‌اند (مرتضوی، ۱۳۸۸). تبیین اتفاقات پس از ظهور برای دانش‌آموزان، محرک و برانگیزاننده آن‌ها در جهت تبدیل به انسان منتظر است. بیان زیبایی‌ها و رفع غم‌ها و گرسنگی و جنگ برای کودکان جذاب است و آن‌ها را به ترسیم چنین دنیایی در ذهن خود تشویق می‌کند؛ ضمن اینکه از دید کودکان به مسئله می‌نگرند.

درباره سوال مربوط به وظایف منتظران در عصر غیبت نیز به غیر از ۱۲,۵٪ دانش‌آموزان که اطلاعی در این باره نداشتند یا وظیفه‌ای را نمی‌دانستند، سایر دانش‌آموزان یعنی ۸۷,۵٪ اطلاعات نسبتاً کاملی داشتند و دعا و انجام کارهای خوب را در تسریع امر ظهور موثر دانستند.

امام خمینی (ره) این تفکر را که انسان منتظر باید بنشیند و تنها دعا کند و یا در تحقق ظلم کوشش کند تا زمینه ظهور را فراهم کند، مختص افرادی می‌دانستند که می‌خواهند از کار شانه خالی کنند؛ فلذا وظیفه انسان منتظر را در عصر غیبت، قیام و مقابله با ظلم برمی‌شمردند، همانطور امام زمان (عج) ادامه دهنده راه پیامبران در مبارزه با ظالمان هستند (کشاورز و خدابخشی، ۱۳۹۴).

پس بر مربیان دینی واجب است که سطح تفکر دانش‌آموزان را در تربیت نسل منتظر ارتقا دهند و آن‌ها را برای رویارویی با مسائل مهم‌تر در عصر غیبت آماده کنند. نتیجه تمام تاملات و کارکردها و هدف غایی، تربیت نسل منتظر است؛ پس با این تفکر منتظر پرور می‌توان آگاهی معنوی دانش‌آموزان نسبت به مسائل جوامع و تفکر منطقی و گم نکردن راه حقیقت و درست در هر شرایط را بالا برد تا شاهد ایجاد بستر مطلوب برای ظهور حضرت (ارواح‌فاده) باشیم. البته مربیان و معلمان دینی باید به سطح تفکر دانش‌آموزان در این مسئله آگاه باشند؛ چرا که این امر خطیر آموزش اگر روی اصول و آگاهی از دانسته‌های دانش‌آموزان صورت نگیرد، سبب ایجاد فاصله بیشتر بین سطح موجود و سطح مطلوب خواهد شد و شاهد بی-علاقگی آن‌ها به کسب آگاهی بیشتر خواهیم بود.

۴. نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر، طرز تلقی دانش‌آموزان نسبت به مسائل شناخت شناسنامه‌ای امام، علل غیبت ایشان، اتفاقات پس از ظهور و وظایف منتظران مورد سنجش قرار گرفت. جهت این سنجش از سوالات محقق ساخته معمول در این حوزه استفاده شد. نتیجه پژوهش آن شد که نیمی از دانش‌آموزان مورد آزمایش اطلاعاتی درباره شناسنامه حضرت (ارواح‌فاده) دارند که با توجه به پایه تحصیلی (پنجم و ششم) و مطالعه دروس کتاب هدیه‌های آسمان در سال‌های گذشته، این شناخت تا حدودی مورد رضایت نیست و بیشتر انتظار می‌رود.

همچنین بنا بر نتایج تحقیق، بیش از ۸۰ درصد دانش‌آموزان نسبت به مسئله علل غیبت اطلاعی ندارند و یا دچار بدفهمی هستند که نشان از وجود ابهام و سوالات بدون پاسخ در ذهن این دانش‌آموزان است. همین‌طور بیش از ۸۰ درصد دانش‌آموزان نسبت به اتفاقات پس از ظهور آگاهی دارند که بنا بر سن آنها قابل قبول است؛ ضمن اینکه باید برای سایر دانش‌آموزان رفع ابهام صورت گیرد. در ادامه نسبت به مسئله وظایف منتظران، شاهد آگاهی نسبی بیش از ۸۵ درصد دانش‌آموزان هستیم؛ ضمن اینکه باید از مرحله اطلاعات سطحی وارد مرحله بالاتر و کاربردی‌تر شوند. نتیجه دیگری که می‌توان گرفت مربوط به مقایسه عملکرد دانش‌آموزان دو پایه با یکدیگر است؛ دانش‌آموزان کلاس ششمی پاسخ‌های منطقی‌تری

ارائه دادند که می‌تواند ناشی از ورود آنها به مرحله تفکر انتزاعی باشد که سبب درک آسان‌تر مسائل غیرعینی در آنها می‌شود.

۶. پیشنهادات آتی

- انجام پژوهش‌های بیشتر و گسترده‌تر در حوزه شناخت امام عصر(عج) و مسائل مربوط به آن برای بررسی ابهامات و تصورات غلط موجود به‌ویژه در مقطع ابتدائی.
- گسترش آموزه‌های مهدویت در مدارس به خصوص پایه‌های پایین‌تر.
- بهره‌گیری از مواد چندرسانه‌ای همچون نرم‌افزارها و اپلیکیشن‌های آموزشی در جهت توسعه تفکر مهدوی در کودکان.
- تولید محتوای بیشتر در این حوزه در رسانه‌های جمعی همچون تلویزیون و ...
- دغدغه‌مندی معلمان و کارشناسان آموزش نسبت به این امر مهم در جامعه شیعه و کم‌کردن فاصله حرف تا عمل.
- مشورت گرفتن و کسب آگاهی بیشتر از عالمان دینی برای آموزش درست مفاهیم به دانش‌آموزان جهت جلوگیری از بدفهمی.
- و ...

منابع

۱. اکبرزاده نجار، فاطمه؛ اکبرزاده نجار، علی. (۱۳۹۹). ابعاد معرفتی امام زمان(عج) در آموزه‌های دینی. فصلنامه معرفت، سال بیست و نهم، شماره ۴، ص ۲۶-۱۹.
۲. باهنر، ناصر. (۱۳۹۹). آموزش مفاهیم دینی همگام با روانشناسی رشد. تهران، نشر بین الملل، چاپ بیست و یکم.
۳. بخشی، سعید. (۱۳۹۸). تبیین و بررسی وضوح امر امام زمان(عج) در هنگام ظهور. فصلنامه مشرق موعود، سال سیزدهم، شماره ۵۱، ص ۸۵-۵۹.
۴. سیف، علی‌اکبر. (۱۳۹۷). روانشناسی پرورشی نوین(روانشناسی یادگیری و آموزش). تهران، نشر دوران، ویرایش هفتم.
۵. غنوی، امیر. (۱۳۹۶). ارائه آموزه‌های مهدویت از سوی امام مهدی(عج). فصلنامه مشرق موعود، سال یازدهم، شماره ۴۱، ص ۳۳-۷.
۶. فیروزآبادی، سیدحسن. (۱۳۹۸). چکیده کتاب راهبردهای تربیت نسل مطهر در عصر انتظار ظهور. تهران، نشر دانشگاه عالی دفاع ملی، چاپ اول.
۷. کشاورز شکری، عباس؛ خدابخشی، امین. (۱۳۹۴). انسان منتظر از دیدگاه انجمن حجتیه و امام خمینی(ره). فصلنامه اندیشه سیاسی در اسلام، شماره ۴، ص ۱۲۰-۹۱.
۸. مرتضوی، سیدمحمد. (۱۳۸۸). ظهور حضرت مهدی در انتخاب ماست. فصلنامه مشرق موعود، سال سوم، شماره ۱۱، ص ۱۵۴-۱۳۷.

۹. نوید ادهم، مهدی؛ صادق‌زاده قمصری، علیرضا. (۱۳۹۴). طراحی الگوی سیاست‌های فرهنگی نظام آموزش و پرورش. فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، شماره ۱۵، ص ۱۳۵-۱۵۴.
۱۰. یادگاری، فردوس؛ بهروزی، زهرا. (۱۳۹۱). تاثیر آموزش درس دینی بر باورهای دینی دانش‌آموزان. نشریه رشد آموزش معارف اسلامی، شماره ۸۵، ص ۵۰-۵۴.